

13.05.2024

Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata

Instytucje: Instytut Badań Literackich PAN (Instytucja kierująca)

Uczestnicy: Mariola Dorota Wilczak , Magdalena Popiel , Tomasz Piotr Chachulski , Piotr Bordzoł , Iwona Przybysz , Przemysław Górecki , Klaudia Muca , Klaudia Węgrzyn , Justyna Bohdana Tabaszewska , Beata Koper , Marta Hanna Chojnacka-Kuraś , Magdalena Szarota , Aleksandra Wójtowicz , Ewa Pakalska , Karolina Malinowska

Dziedziny: Literaturoznawstwo

Termin: 12.04.2024-12.10.2027

Konsekwencje psychologiczne i społeczne problemów współczesnego świata, w tym pandemii Covid-19 i wojen, wpłynęły na kształtowanie nowego podejścia do jednostki, mierzącej się z poczuciem społecznej izolacji, wykluczenia i osamotnienia, w świecie niejasnym, niezrozumiałym, wymagającym nadawania znaczeń na nowo. Na samotność szczególnie narażone są osoby starsze i niepełnosprawne, ale także osoby młode.

Towarzyszy temu wzrost świadomości ekologicznej i kształtowanie nowego podejścia wobec przyrody (jak chociażby wobec katastrofy ekologicznej na Odrze w 2022 roku), a także głębszy namysł nad usuwaniem barier technologicznych i architektonicznych. Wykorzystanie dostępnego zaplecza badawczego humanistów oraz rozpoznań już przez nich dokonanych pozwala szukać odpowiedzi na te problemy współczesności w skoncentrowaniu się na podmiotowości i indywidualności człowieka, na odzyskaniu więzi, kontaktów międzyludzkich i poczucia tożsamości oraz na poszanowaniu zasad otwartości (*open access*), dostępności (*accessibility*) i inkluzywności w otaczającym świecie.

Spośród najnowszych publikacji będących próbą rozpoznania tych problemów i szukania odpowiedzi na nie warto również przywołać choćby następujące: J. Tabaszewska, *Humanistyka służebna. Negocjowanie pola i budowanie autonomii w dobie kryzysu*; J.B. Bednarek, P. Czapliński, *To wróci. Przeszłość i przyszłość pandemii*; T. Stawiszyński, *Reguły na czas chaosu* i tegoż, *Ucieczka od bezradności*; J. Mencwel, *Betonoza. Jak się niszczy polskie miasta; Za pięć dwunasta koniec świata. Kryzys klimatyczno-ekologiczny głosem wielu nauk*; M. Napiórkowski, *Naprawić przyszłość. Dlaczego potrzebujemy lepszych opowieści, żeby uratować świat; Wprzejsciu. 43 teksty o architekturze i przestrzeni. Wybór esejów i wywiadów z kwartalnika „Autoportret. Pismo o dobrej przestrzeni” 2002-2022*; A.

Fidowicz, *Niepełnosprawność w polskiej literaturze XX i XXI wieku dla dzieci i młodzieży*; L. Davis, *Ustanawianie normy. Niepełnosprawność, głuchota i ciało*; S. Taylor, *Bydlące brzemie. Wyzwolenie ludzi z niepełnosprawnością i zwierząt; Miejsca trudne transdyscyplinarny model badań; Refleksja humanistyczna w planowaniu przestrzennym; Lista (nie)obecności. Niepełnosprawność w podręcznikach szkolnych (2021). O problemach współczesności pisano również m.in. w tomie rocznika "Napis" z 2021 roku pt. *Izolacja i komunikacja. Rozważania nad formami komunikacji literackiej i kulturowej* (<https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/journals/issues/izolacja-i-komunikacja-rozwazania-nad-formami-komunikacjiliterackiej-i-kulturowej,151/details>). Były one również przedmiotem dyskusji: *Kim będziemy po Covidzie? Filozoficzne interpretacje konsekwencji pandemii* (8.02.2021, <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/events/kim-bedziemy-po-covidzie-filozoficzne-interpretacje-konsekwencji-pandemii-debata-filozoficzna,2320/details>). W odpowiedzi na nie powstała także bibliografia *Beyond COVID-19*, uruchomiona przez konsorcjum OPERAS, gdzie we wstępie czytamy:*

Pandemia dotykająca obecnie społeczeństwa europejskie i światowe, rozpatrywana jest przede wszystkim z perspektywy zdrowia. Wiemy jednak, że kryzysowi zdrowotnemu o takiej skali towarzyszą trudności i poważne wyzwania wszelkiego rodzaju: ekonomiczne, polityczne, społeczne i kulturowe, które doprowadzą do zmian w samym społeczeństwie. (<https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/articles/operas-uruchamia-bibliografie-beyond-covid-19-zaproszenie-do-udzialu-w-projekcie,184/details>)

Projekt niniejszy będzie nie tylko twórczym rozwinięciem i znaczącym uzupełnieniem tej cennej bibliografii, stanowiącej bezsprzeczny dowód na to, że istnieje potrzeba tego rodzaju prac bibliograficznych. Zespół projektowy przeprowadzi takie prace w sposób skoordynowany i zadba o ich widoczność i dostępność, tworząc zasób mogący zasilić inne bazy (jak wspomnianą bazę w Zotero) jeśli będzie taka potrzeba i możliwość.

Korzystanie z zasobów humanistyki (i polonistyki) skłoniło nas do przybliżenia społeczeństwu zagadnień związanych ze studiami nad niepełnosprawnością, medycyną narracyjną, humanistyką medyczną, ekokrytyką i literaturoznawstwem

architektonicznym. **Kolekcje tematyczne**, które będziemy tworzyć, by zagadnienia te przybliżyć, będą powstawać we współpracy bibliografów z ekspertami dziedzinowymi, sprawującymi pieczę merytoryczną nad wynikami projektu i odpowiedzialnymi za merytoryczną jakość kolekcji bibliograficznych i gromadzonych danych. Autorzy kolekcji bibliograficznych włączą się również w powstanie opracowań, wywiadów, artykułów i podcastów (jako rozmówcy lub autorzy) i będą uczestniczyć w otwartych dla wszystkich seminariach (jako prowadzący lub goście).

(Obraz autorstwa freepik)

Zainteresowanie powyższymi działaniami polonistów zagranicznych (dzięki ich udziałowi w "Geopolonistyce" i w otwartych seminariach) pozwoli na zwiększenie poziomu zaangażowania polonistyk polskich i światowych oraz reprezentujących je Redaktorów- koordynatorów (reprezentujących instytucje) jako rzeczników polonistyki.

Cel projektu zostanie również osiągnięty poprzez rozpoznanie kluczowych osiągnięć polonistyki w wymienionych obszarach, które wpisują się w światowy dorobek humanistyczny. **Interdyscyplinarność** jest - zdaniem badaczy działających w obszarze *Polish Studies* na świecie - warunkiem odbudowania zainteresowania polonistyką jako dziedziną kształcenia i obszarem badawczym. Jednocześnie zwrócenie uwagi na studia polonistyczne jest szansą w dobie przemian struktur uniwersyteckich, które skutkują m.in. większą swobodą wyboru zajęć przez studentów. "Wykładowcy języka polskiego i literatury muszą - pisze Krystyna Lipińska-Iłakowicz - dokładać wszelkich starań, aby umacniać i pogłębiać ich obecność w polu studenckiego widzenia" (taż, *Polonistyka w świecie globalnego kryzysu humanistyki*, w: *Polonistyka bez granic*, t. 1: *Wiedza o literaturze i kulturze*, red. R. Nycz, W. Miodunka, T. Kunz, Kraków 2011, s. 108). Jak podkreśla badaczka, podejście interdyscyplinarne umożliwi zaoferowanie tematyki polskiej większej liczbie studentów (tamże, s. 110). *Polish Studies* - funkcjonujące w ośrodkach zagranicznych najczęściej w ramach wydziałów slawistycznych - muszą konkurować z innymi kierunkami i obszarami badawczymi, "przeżywają swoje wzloty i upadki w ścisłej korelacji z układem geopolitycznym" (W. Bolecki, *Koncepcja utworzenia katedry polskiej na Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku (komunikat)*, w: tamże, s. 113). Dynamika przemian w strukturach organizacyjnych polonistyk zagranicznych przemawia za potrzebą dokumentowania ich bieżącego dorobku. Potrzeba ta jest wzmocniona perspektywą wojny za wschodnią granicą i działaniami innych rządów totalitarnych, które stopniowo uniemożliwiają dostęp do dziedzictwa polonistycznego i rugują bieżącą działalność polonistyczną. Działania wojenne grożą zniszczeniem materialnego dorobku polonistyki (ważnego dla badań we wszystkich obszarach humanistyki, nauk politycznych i społecznych), kontekst wojny zaś w perspektywie wieloletniej utrudnia lub uniemożliwia współpracę z wybranymi ośrodkami funkcjonującymi na terytorium dawnej RP (terytorium dzisiejszej Rosji i Białorusi, gdzie badania polonistyczne były prowadzone w latach 90. XX w.). Tymczasem horyzont realizowanych w niniejszym projekcie rozpoznań i

dokumentacji będzie rozumiany jako, używając określenia Algisa Kalëdy, "stereometryczny ogląd wielu przejawów ludzkiej działalności" (tenże, *Światopogląd polonistyczny... O znaczeniu polonistyki w kulturze krajów rodzinnej Europy*, w: tamże, s. 71). Będzie wyznaczany przestrzenią geograficzną i historyczną, z uwzględnieniem dziedzictwa Rzeczypospolitej Obojga Narodów, które - jak podkreśla cytowany Kalëda - musi być uwzględniane w polonistycznych badaniach filologicznych i historyczno-kulturoznawczych, a także przestrzenią społeczną, w której funkcjonuje dzisiejsza polonistyka. Ambicją projektu będzie rozpoznanie i dokumentacja wszelkich przejawów działalności polonistycznej, włącznie z tymi aspektami, które mają szczególny wymiar kształtujący współczesną przestrzeń społeczno-gospodarczą, doświadczoną pandemią, kryzysem wojennym, stojącą w obliczu zmian klimatycznych, transformacji energetycznej, gwałtownego rozwoju technologii.

Organizowanie ośrodków polonistycznych na świecie (poza granicami I, II i III RP) było w dużej mierze związane z sytuacją geopolityczną i gospodarczą ziem polskim, kolejnymi falami emigracji politycznej i zarobkowej. Jak zauważył Tadeusz Bujnicki:

[...] funkcje polonistyk w krajach o sporej mniejszości polskiej są wielorakie, nie tylko kształtujące i poznawcze, lecz także wiążące się z "misją" utrzymywania jej tożsamości.

(tenże, *Polonistyczne badania literackie w krajach bałtyckich*, s. 141).

Bieżąca działalność polonistyczna odbywa się w różnorodnych formach i zakresach. Nie ogranicza się do prowadzenia nauki języka polskiego na różnych poziomach zaawansowania, prowadzone są też badania historyczno-, krytycznoliterackie i interdyscyplinarne. Każdy przejaw działalności polonistycznej służy umacnianiu tożsamości narodowej, społecznej i kulturowej, upowszechnianiu i umiędzynaradawianiu Polish Studies (jak pisze Andrzej Borowski, w działalności polonistycznej prowadzonej poza granicami kraju "kategoria tożsamości kulturowej oraz zagadnienia z nią powiązane to zespół tematów szczególnie w tych właśnie okolicznościach wyeksponowany" (tenże, *Tożsamość kulturowa jako przedmiot studiów polonistycznych za granicą*, [w:] tamże, s. 95). Zgodnie z rozpoznaniem cytowanego Włodzimierza Boleckiego w realizacji "studiów polskoznawczych [...] język jest pożądanym (ale niekoniecznym), natomiast podstawą jest wiedza o historii, kulturze, polityce, gospodarce czy społeczeństwie" (W. Bolecki, dz.cyt. s. 115). Ważne jednocześnie jest wykluczenie postkolonialnego, mechanistycznego rozumienia "centrum" i "peryferii", bo doświadczenie działalności polonistycznej każdorazowo służy "samopoznaniu kultur" (A. Borowski, dz. cyt., s. 103).

Głównym celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie dorobku i przemian polonistyki krajowej oraz światowej (polonistyka została wyodrębniona jako dyscyplina naukowa w „Klasyfikacji dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych” ogłoszonej przez Ministra Edukacji i Nauki 11 października 2022 r.; w tłumaczeniu na język angielski przyjęto nazwę *Polish*

Studies) i wzmacnianie jej społecznego dialogu wobec problemów i wyzwań współczesnego świata.

Efektom projektu będzie udostępnienie szerszemu gronu odbiorców (zarówno badaczom, jak i osobom zainteresowanym rozwojem polonistyki, czy szerzej: humanistyki) informacji nt. międzynarodowego, różnorodnego, nowoczesnego charakteru polonistyki, który wynika z jej interdyscyplinarności i dużego potencjału aplikacyjnego (na pograniczu nauk społecznych, przyrodniczych i medycznych). Projekt obejmie charakterystykę wszelkich przejawów działalności polonistycznej, w płaszczyźnie dydaktycznej (nauczanie języka polskiego jako języka narodowego i obcego) oraz naukowej (badania filologiczne, interdyscyplinarne).

Projekt będzie realizowany na bazie ogólnodostępnego czasopisma internetowego "Biuletyn Polonistyczny", integrującego informacje o instytucjach naukowych, badaczach, ofertach pracy i edukacji, o wydarzeniach, publikacjach i projektach naukowych.

Jak postulowali badacze podczas konferencji programowej "Ku Nowej Polonistyce" (Katowice, 17-18.04.2023) podczas panelu *Umiędzynarodowienie polonistyki* (<https://youtu.be/67oBeeuyqhY>; 7:54:30), należy dążyć do tego, aby "promować i wspierać takie programy nauczania, w których komponent polonistyczny jest częścią pewnego projektu kształceniowego szerszego (...). Szukamy takich sposobów użycia dydaktycznego, edukacyjnego, w których łączymy ją z komponentami innymi, także innojęzycznymi" (prof. dr hab. Tomasz Mizerkiewicz).

"Sytuacja polonistyk w świecie jest dramatyczna" (prof. dr hab. Magdalena Popiel, Profesor na Wydziale Polonistyki UJ, prezes Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Polonistycznych), a wiele zagranicznych ośrodków polonistycznych zagrożonych jest likwidacją. Tym bardziej cenne jest docenienie roli lektoratów, stanowiących załączek (lub pozostałość) studiów polonistycznych. Powstają jednak również nowe ośrodki zagraniczne. Obraz zmian, które dokonują się w polonistyce światowej, jest rejestrowany przez cyfrową mapę "**Geopolonistyka**", której patronuje Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Polonistycznych, a której realizacja należy do Instytutu Badań Literackich i "Biuletynu Polonistycznego".

Idea budowy wspólnotowości polonistów, czy szerzej - humanistów związanych zawodowo z *Polish Studies*, a także nawiązanie współpracy międzynarodowej towarzyszyła polonistom od pokoleń; przyświecała również realizacji projektów: *Nowoczesne narzędzia edukacji i promocji ...* (2019) i „*Geopolonistyka*” - *wirtualny most pomiędzy kulturami* (2022), finansowanych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej kolejno w programach: Nowoczesna Promocja Zagraniczna i Promocja Języka Polskiego.

Pierwsze rozpoznania ośrodków i ich działalności miały miejsce już w latach 2015-2018 podczas realizacji cyklu wyjazdów dokumentalistów "Biuletynu Polonistycznego" pod nazwą "Tour de Polonistyka" (odbyły się wizyty w ośrodkach krajowych - Białymstoku, Rzeszowie, Zielonej Górze, Słupsku, Olsztynie, oraz zagranicznych - Wilnie, Bańskiej Bystrzycy, Grodnie, Łucku, zob. np. <https://>

biuletynpolonistyczny.pl/pl/events/summary/biuletyn-polonistycznyplatforma-prezentacji-i-popularyzacji-polonistycznego-zycia-naukowego-spotkanie-z-cyklu-tour-depolonisty,1258/details; <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/events/summary/otwarte-spotkanie-z-cyklu-tour-depolonistyka-w-lucku,1174/details>).

W 2019 roku "Geopolonistyka" wzbudziła duże zainteresowanie badaczy z zagranicy, w tym m.in. z Wielkiej Brytanii, Włoch, Bułgarii, Ukrainy, Białorusi, Litwy, a nawet z Brazylii. Wyrazem tego była ich odpowiedź na rozesłane ankiety, dotyczące działalności instytucji i badaczy. Przesłało je 26 instytucji zagranicznych i 77 badaczy. Warto również zauważyć, że na przełomie września i października 2019 roku, czyli w chwili uruchomienia modułu "Geopolonistyka", „Biuletyn Polonistyczny” miał największą od kilku miesięcy liczbę wejść na stronę – ponad 900 użytkowników dziennie. W 2022 roku, w okresie trwania projektu "Geopolonistyka" - wirtualny most pomiędzy kulturami wyraźnie (o 50%) zwiększyła się liczba odwiedzinygeopolonistycznej mapy. Liczba odwiedzin strony z ogólną informacją o Geopolonistyce (<https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/geoabout/>) zwiększyła się o ponad 30%.

W pozyskaniu informacji o lektoratach języka polskiego "Biuletyn Polonistyczny" może liczyć na wsparcie Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, która doceniła dotychczasowy wkład w prace nad powstaniem mapy "Geopolonistyka". Projekty zrealizowane ze środków NAWA w 2019 i 2022 roku pozwoliły na powstanie infrastruktury informatycznej mapy i na częściowe opisanie instytucji polonistycznych (oprócz Redaktorów-koordynatorów z instytucji polonistycznych stale współpracujących informacje nadesłali badacze z 25 instytucji zagranicznych). To jednak dopiero punkt wyjścia do dalszych, kompleksowych prac. Informacje o innych instytucjach polonistycznych na świecie nie są aktualizowane z powodu braku zasobów ludzkich i środków finansowych. W założeniu swoich twórców "Geopolonistyka" miała być sukcesywnie rozbudowywana i uzupełniana o opracowania naukowe dotyczące jednostek polonistycznych na całym świecie, a portal „Biuletyn Polonistyczny” miał stać się wyspecjalizowanym narzędziem w pracy badaczy związanych z kulturą, językiem i literaturą polską poza granicami kraju, aktywnie przez nich współtworzonym, oraz przyczynić się do powstania ogólnodostępnej panoramy polonistyki "ponad granicami".

Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata

Projekt pozwoli na **zmapowanie pojawiania się i zanikania ośrodków**, a poprzez zebranie aktualnych i kompletnych informacji o nich w jednym miejscu (w module "Geopolonistyka"), ułatwi polonomistom nawiązanie kontaktów i podjęcie współpracy. Umożliwi również opisanie uwzględnionych we wniosku obszarów badawczych badanych przez polonistów zagranicznych, bowiem "perspektywa polonistyki zagranicznej nie jest perspektywą polonistyki polskiej. To są zupełnie inne mechanizmy działania. Nic nie

stoi na przeszkodzie, żeby polonista, który pracuje dzisiaj za granicą, równie dobrze sięgał do polonistyki, co do literaturoznawstwa polskiego, do historii, studiów nad pamięcią, przekładoznawstwa, bo to jest naturalny obszar jego działania" (dr hab. Tomasz Bilczewski, prof. UJ, wystąpienie podczas konferencji "Ku Nowej Polonistyce"). W projekcie chcielibyśmy szczególną uwagę poświęcić zwłaszcza tym obszarom interdyscyplinarnym, które powstały w odpowiedzi na przemiany i wyzwania współczesnego świata, takie jak m.in. studia nad niepełnosprawnością, medycyna narracyjna, humanistyka medyczna, ekokrytyka, literaturoznawstwo architektoniczne.

Poprzez **poszerzenie perspektywy społecznego odbioru polonistyki** projekt przyczyni się również do uświadamiania organizacjom społeczno-gospodarczym korzyści płynących z zainteresowania zdobyciami polonistyki i większego zainteresowania interesariuszy rynku pracy studentami i absolwentami studiów polonistycznych, czemu służyć będzie przewidziana w nim współpraca z podmiotami biznesowymi i organizacjami pozarządowymi, owocująca m.in. uświadamianiem o zbieżności kompetencji nabywanych w czasie studiów polonistycznych z oczekiwaniami pracodawców, wzbogaceniem prowadzonej w "Biuletynie Polonistycznym" bazy ofert pracy oraz cyklem wywiadów, podcastów i wspólnie zrealizowanych spotkań. Projekt przyczyni się tym samym do zwiększenia zainteresowania studiami polonistycznymi jako dziedziną, w której nabywane i doskonalone są tzw. kompetencje przekrojowe. Projekt wpisze się w cele VII Obszaru oddziaływania Zintegrowanej Strategii Umiejętności (*Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną*), w którym podkreślono: "Efektywna współpraca wymaga rozwijania sieci współpracy" (ZSU 2030, część szczegółowa, s. 39). W dokumencie zapisano również potrzebę promowania udziału w praktykach i stażach wśród osób uczących się oraz upowszechnianie mobilności

krajowej i międzynarodowej. Wśród umiejętności podstawowych wymieniono natomiast rozumienie i tworzenie informacji (zdolność identyfikowania, rozumienia, wyrażania, tworzenia i interpretowania pojęć, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie, przy wykorzystaniu obrazów, dźwięków i materiałów cyfrowych we wszystkich dziedzinach i kontekstach; zdolność skutecznego komunikowania się i porozumiewania się z innymi osobami we właściwy i kreatywny sposób, s. 48). Wśród umiejętności przekrojowych wymieniono m.in. umiejętności cyfrowe (pewne, krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i interesowanie się nimi do celów uczenia się, pracy i udziału w społeczeństwie; umiejętność korzystania z informacji i danych, komunikowanie się i współpraca, umiejętność korzystania z mediów, tworzenie treści cyfrowych (w tym programowanie), bezpieczeństwo (w tym komfort cyfrowy i kompetencje związane z cyberbezpieczeństwem), kwestie dotyczące własności intelektualnej, rozwiązywanie problemów i krytyczne myślenie, s. 48); zdolności do wspólnego działania służącego planowaniu projektów mających wartość kulturalną, społeczną lub finansową oraz zarządzaniu nimi (s. 48); umiejętności w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej, w tym znajomość lokalnych, regionalnych, krajowych, europejskich i ogólnoswiatowych kultur i sposobów ekspresji, s. 49); związane z wielokulturowością, kreatywnością i innowacyjnością). **Kompetencje**, które są ważne na zmieniającym się rynku pracy to m.in. te, których nie mają maszyny: odkrywanie sensu i nadawanie znaczeń, zdolność do nawiązywania relacji z innymi, myślenie niekonwencjonalne i adaptacyjne, kompetencje międzykulturowe, transdyscyplinarność, myślenie projektowe, zdolność filtrowania i hierarchizacji informacji, wykorzystanie nowych mediów (A. Davies, D. Fidler, M. Gorbis, *Future Work Skills 2020, Institute for the Future for the University of Phoenix Research Institute*).

Jednym z priorytetów Obszaru oddziaływania V ZSU 2030, części ogólnej, jest rozwijanie mechanizmów wzmacniających współpracę instytucji edukacyjnych oraz badawczych z pracodawcami i organizacjami zrzeszającymi pracodawców. Wychodząc naprzeciw tym postulatam, dokumentaliści "Biuletynu Polonistycznego" dokonywać będą regularnej, bieżącej identyfikacji podmiotów gospodarczych zainteresowanych zatrudnianiem polonistów, aktualizacji bazy ofert pracy, stypendiów i konkursów. Publikować będą również artykuły i wywiady dotyczące roli kompetencji polonistycznych na rynku pracy (m.in. kompetencje miękkie i technologiczne).

Prezentacja dokumentacji ośrodków polonistycznych wesprze również mobilność studentów oraz badaczy poprzez udostępnienie profili badawczych jednostek *Polish Studies*.

Przedstawione cele projektu wpisują się w potrzeby środowisk polonistycznych wyrażane w programach spotkań środowiskowych, np. VII Światowego Kongresu Polonistów (2021), który odbywał się pod hasłem "Polonistyka światowa. Archiwa i współczesność".

Panorama polonistyki zagranicznej uzupełni, poszerzy i udostępni wiedzę o polskiej myśli humanistycznej i będzie służyć utrwaleniu pamięci dyscypliny. Baza informacji wprowadzonych do "Biuletynu Polonistycznego" obejmie działalność co najmniej 25 instytucji krajowych oraz 30 zagranicznych (m.in. z Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Francji, Turcji, Niemiec, Czech, Chin). Korekta i wzbogacanie danych, stała rewizja i aktualizacja informacji o polonistykach pod kątem ich kompletności, wiarygodności i aktualności dokonywana będzie przez dokumentalistów biorących udział w projekcie, redaktorów-koordynatorów reprezentujących instytucje oraz stażystów (studentów). Docelowo funkcjonujące w ramach "Biuletynu Polonistycznego" repozytorium-instrumentarium zajęłoby ważne miejsce w kształtowaniu "światopoglądu polonistycznego".

Dane pomieszczone w "Geopolonistyce" będą wykorzystywane w badaniach porównawczych, w badaniach nad historią nauki i tożsamością dziedziny, a w dalszej perspektywie - w prowadzeniu badań statystycznych, badań z obszaru dokumentacji naukowej, historii, kulturoznawstwa i in.

Utrzymanie infrastruktury i usprawnienie (automatyzacja) prac dokumentacyjno-bibliograficznych będzie możliwe dzięki pracom programistycznym, agregacji danych z zasobów danych publicznych, implementacji RESTowego API, co pozwoli na automatyzację wymiany danych.

Projekt

dofinansowany ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II” (numer projektu: NdS-II/SP/0264/2024/01), całkowita kwota dofinansowania 618 218,00 zł.

Rezultaty projektu:

- 1. Bibliografia Źródeł dla Nauki i Społeczeństwa** (w opracowaniu)
- 2. Zaktualizowana mapa "Geopolonistyka"** (w opracowaniu)
- 3. Podcast (seria "Polonistyka zaangażowana")**
dostępny m.in. na kanale YouTube:

4. Artykuły i wywiady:

- *Wywiad z prof. Anną Frajlich, emerytowaną wykładowczynią Polish studies na Uniwersytecie Columbia, rozmawia Przemysław Górecki.*
- *Studiowanie polonistyki sposobem na życie. Z Elżbietą Miedzianowską rozmawia Piotr Bordzoł.*
- *„Polonistyka otwiera wiele drzwi”. Z Maryną Ostapchuk rozmawia Piotr Bordzoł.*
- *Bezcenne świadectwa krajobrazu, czyli środowiskowa historia literatury w praktyce. Z dr hab. Martą Tomczok, prof. UŚ rozmawia Klaudia Węgrzyn.*
- *Bezcenne świadectwa krajobrazu, czyli środowiskowa historia literatury w praktyce (część 2). Z dr. Marcinem Buczyńskim, redaktorem inicjującym Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego, rozmawia Klaudia Węgrzyn.*
- *Nie bójmy się kreować i iść po swoje. Kamila Paradowska o polonistyce i nie tylko. Z Kamilą Paradowską rozmawiają Piotr Bordzoł i Karolina Malinowska.*
- *W stronę Humanistyki architektonicznej. Z Krystyną Ilmurzyńską, Włodzimierzem Pesselem i Andrzejem Skalimowskim rozmawia Aleksandra Wójtowicz (wersja anglojęzyczna: <https://biuletynpolonistyczny.pl/en/articles/w-strone-humanistyki-architektonicznej,349/details>)*
- *Tkanka pamięci wobec żywołów. O seminarium Ekokrytyka i akwakrytyka: między praktyką artystyczną a humanistyką zaangażowaną, poprowadzonym przez dr hab. prof. PAN Justynę Tabaszewską 17 grudnia, z dr hab. prof. PAN Anną Barcz i dr hab. prof. UAM Marianną Michałowską.*
- *Polonistyka z dystansu. Rozmowa z prof. Moniką Woźniak (Uniwersytet Rzymski „Sapienza”), rozmawia dr Iwona Przybysz.*
- *Ewa Pakalska, Jak (nie) pisać o niepełnosprawnościach w książkach dla dzieci i młodzieży.*
- *Polonistyka i nowe media. Z Ritą Larek rozmawia Karolina Malinowska.*
- *Praktykowanie uważności środowiskowej, czyli edukacja klimatyczna w szkole i akademii. Z dr Magdaleną Ochwat rozmawia Klaudia Węgrzyn.*
- *Na styku włoskich archiwów i humanistyki cyfrowej. Z dr Stefanią Spinelli rozmawia dr Mariola Wilczak.*
- *Język wobec choroby, starości i zanikania. Medycyna humanistyczna jako szansa. Z Prof. Hanną Serkowską rozmawia dr Marta Chojnacka-Kuraś,*

- Sanita Kubryń,
Kilka słów o ... ekwipunku polonistki (z prostym językiem w tle),
- Dorota Walczak-Delanois, *Na marginesie obchodów 100-lecia brukselskiej polonistyki*
- Katarzyna Gawryluk-Zawadzka, *Polonistyki poza Europą: historia i perspektywy polonistyk w wybranych krajach Ameryki Łacińskiej i Azji Wschodniej,*
- *Medycyna humanistyczna, czyli o sile dialogu w świecie postprawdy.* Z dr Ewą Kozik rozmawia Klaudia Węgrzyn.
- Aleksandra Wójtowicz, *Literaturoznawstwo architektoniczne jako jeden z obszarów projektu „Polonistyka jak wobec wyzwań współczesnego świata”.*
- Ewa Pakalska, Relacja z międzynarodowego, interdyscyplinarnego sympozjum *Razem dla dzieci. Jak wspierać rodziny i nauczycieli w pracy z dziećmi z autyzmem* (Londyn, 6-7 grudnia 2025)
- Gabriela Manista, Relacja z kongresu *Enseigner et promouvoir la langue et la culture polonaise. V^{es} Assises de la langue et de la culture polonaises en France / Nauczanie i promowanie języka polskiego oraz kultury polskiej* (Paryż, 19-21 listopada 2025)
- *Spektrum i język uważności. O literaturze i sztuce w działaniu.* Rozmowa Marioli Wilczak z dr Justyną Gorzkowicz, pomysłodawczynią i realizatorką projektu i sympozjum "Razem dla dzieci".
- *Nie ma rzeczy nieprzetłumaczalnych.* Rozmowa Iwony Przybysz z prof. Alessandrem Amentą (Uniwersytet Rzymski "Tor Vergata").

5. Seminaria:

- 7 listopada 2024 - spotkanie z Kamilą Paradowską, projektantką treści i webwriterką, polonistką, autorką bloga „Dobra Treść” (dobratresc.pl), poświęcone kompetencjom polonistycznym
- 17 grudnia 2024 - "Ekokrytyka i akwakrytyka: między praktyką artystyczną a humanistyką zaangażowaną". Seminarium z udziałem dr hab. Anny Barcz, dr hab. prof. UAM Marianny Michałowskiej oraz dr hab. Justyny Tabaszewskiej (prowadzenie).
- 16 stycznia 2025 - Otwarte seminarium online z Ritą Larek, polonistką, nauczycielką, twórczynią kursów maturalnych online i kanału „Pracownia Literacka” na Youtube,
- 11 marca 2025 roku - seminarium "O niepełnosprawnościach w książkach dla dzieci i młodzieży"; prowadzenie: Ewa Pakalska,

- 10 kwietnia 2025 roku - seminarium o kompetencjach polonistycznych na rynku pracy - z Teresą Naumiuk i Sylwią Kuś z firmy wydawniczej AtOnce;
- 12 czerwca 2025 - seminarium online dotyczące prostego języka jako kompetencji polonistów - z udziałem dr Marty Chojnackiej-Kuraś, Mateusza Gromulskiego, Sanity Kubryń i Julii Walerzak oraz Piotra Bordzoła i Karoliny Malinowskiej (prowadzenie).
- 29 października 2025 - Seminarium o kompetencjach polonistycznych na rynku pracy z udziałem dr. Cezarego Rosińskiego,
- 23 stycznia 2026 - Zawód: logopeda. Seminarium z udziałem dr Magdaleną Knapkę - polonistką, absolwentką filologii polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego (2010), kierowniczką Zakładu Logopedii UJ.
- 25 marca 2026 - Seminarium dotyczące nauczania języka polskiego na Litwie z udziałem **Danuty Szejnickiej**, Doradczynie w Narodowej Agencji Edukacji przy Ministerstwie Oświaty, Nauki i Sportu Litwy, prezes Stowarzyszenia Polonistów na Litwie, polonistki Gimnazjum im. św. Jana Pawła II w Wilnie, **Anny Jasińskiej**, polonistki z Gimnazjum im. Jana Pawła II w Wilnie, **Renaty Slavinskiene**, polonistki pracującej w Gimnazjum im. J.I. Kraszewskiego w Wilnie, **Olgi Wołkowickiej**, polonistki z Gimnazjum im. Stanisława Moniuszki w Kowalczukach, **prof. Tomasza Chachulskiego** oraz **dr. Piotra Bordzoła**.

6. Newslettery projektu "Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata"

O projekcie informowaliśmy:

- na łamach "Forum Akademickiego" - w artykule Klaudii Mucy *W stronę polonistyki zaangażowanej* (dostęp pod adresem internetowym <https://forumakademickie.pl/badania/w-strone-polonistyki-zaangazowanej/>);
- podczas zjazdu Konferencji Polonistyk Uniwersyteckich w Poznaniu 13-14 czerwca 2024 roku;
- podczas III Spotkania Literaturoznawców „Trzecia misja” (*Third Mission*) i *transfer wiedzy w literaturoznawstwie i naukach humanistycznych* (szczegółowe informacje na stronie: <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/events/iii-spotkanie-literaturoznawcow-trzecia-misja-third-mission-i-transfer-wiedzy-w-literaturoznawstwie-i-naukach-humanistycznych,3083/details>);
- w podcaście "Stacja Inspire": *Internetowy "Biuletyn Polonistyczny" - z okazji 10. urodzin*;
- podczas posiedzenia Komitetu Nauk o Literaturze PAN w dniu 1 kwietnia 2025 roku;
- na stronie PBL | Aktualności - Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata;

- podczas konferencji *Ciało - Teoria - Tekst: Somatyczność kulturowych narracji chorób* (22-23 maja 2025)
- podczas konferencji BIO/HUMANITIES: REPRESENTATIONS OF LIFE (29-30 września 2025)
- podczas kongresu *Enseigner et promouvoir la langue et la culture polonaise. V^{es} Assises de la langue et de la culture polonaises en France / Nauczanie i promowanie języka polskiego oraz kultury polskiej* (Paryż, 19-21 listopada 2025)
- podczas sympozjum *Razem dla dzieci. Jak wspierać rodziny i nauczycieli w pracy z dziećmi z autyzmem* (Londyn, 6-7 grudnia 2025)

Dofinansowanie: Nauka dla Społeczeństwa II (numer projektu: NdS-II/SP/0264/2024/01)

Możliwość współpracy: wolontariat; praktyki

Kontakt: mariola.wilczak@ibl.waw.pl

Słowa kluczowe: polonistyka, Nauka dla Społeczeństwa, literaturoznawstwo architektoniczne, promocja humanistyki, absolwenci, współczesność, kryzysy, analiza desk research, badania jakościowe, Geopolonistyka, studia nad niepełnosprawnością, ekokrytyka, medycyna narracyjna, humanistyka medyczna, Polonistyka zaangażowana